

²² ЦДДАУК, – Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 2522. – Арк. 128–129.

²³ П. З. Гуцал Міщенко Федір Іванович // Юридична енциклопедія. – Т. 3. – К.: Укр. Енциклопедія, 2001. – С. 740.

²⁴ ЦДДАУК, – Ф. 711. – Оп. 3. – Спр. 2523. – Арк. 129.

²⁵ Там само. – Арк. 131–132.

Резюме

Губар К. А. Викладання церковного права у Київській духовній академії (1837–1920 рр.).

Здійснюється огляд та аналіз викладання церковного права в Київській духовній академії. Надається характеристика професорських програм із викладання церковного та канонічного права студентам. Подаються короткі відомості про професорів: І. М. Скворцова, П. О. Лашкарьова, Ф. І. Тітова, Ф. І. Міщенка, котрі викладали церковне право в Академії. Прослідковуються етапи розвитку церковного права, як навчальної дисципліни, впродовж її викладання в Академії. Зазначається внесок професорів церковного права у розвиток юридичної освіти та науки.

Ключові слова: історія українського права, юридична освіта, юридична наука, держава, церква, освітні програми, канонічне право, церковне право, Київська духовна академія.

Резюме

Губарь Е. А. Преподавание церковного права в Киевской духовной академии (1837–1920 рр.).

Осуществляется обзор и анализ преподавания церковного права в Киевской духовной академии. Дается характеристика профессорских программ по преподаванию церковного и канонического права студентам. Подаются краткие биографические сведения о профессорах: И. М. Скворцове, П. А. Лашкареве, Ф. И. Титове, Ф. И. Мищенко, которые преподавали церковное право в Академии. Прослеживаются этапы развития церковного права как учебной дисциплины, в течение ее преподавания в Академии. Отмечается вклад профессоров церковного права в развитие юридического образования и науки.

Ключевые слова: история украинского права, юридическое образование, юридическая наука, государство, церковь, учебные программы, каноническое право, церковное право, Киевская духовная академия.

Summary

Gubar K. A. The teaching ecclesiastical law at the Kyiv Theological Academy (1837–1920 years).

Is carried out a review and analysis of the teaching of ecclesiastical law at the Kyiv Theological Academy. We give a description professorial teaching programs of the ecclesiastical law for students. Served brief biographical information about the professors: I. M. Skvortsov, P. A. Lashkaryov, F. I. Titov, F. I. Mishchenko, who taught ecclesiastical law at the Academy. Are traced the stages of development of ecclesiastical law as an academic discipline, throughout her teaching at the Academy. Noted contribution professors of the ecclesiastical law to the development of legal education and science.

Key words: history Ukrainian law, legal education, legal science, state, church, curriculum, the canon law, ecclesiastical law, Kyiv Theological Academy.

Отримано 2.04.2014

УДК 342.8

А. І. МЕЛЬНИК

Андрій Ігорович Мельник, аспірант Львівського національного університету імені Івана Франка

СТАТУТ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА ЛІГИ НАЦІЙ» Ю. РОМАНЧУКА, Р. ПЕРФЕЦЬКОГО ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ДИПЛОМАТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ЕМІГРАНСЬКОГО УРЯДУ ЗУНР ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА УКРАЇНЦІВ ГАЛИЧИНИ НА ВІЛЬНЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕРЖАВНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ

Після повалення Західноукраїнської Народної Республіки (далі – ЗУНР), проблему державно-правового статусу Східної Галичини екзильний уряд Є. Петрушевича намагався вирішити з допомогою Ліги Націй. Адже «лінія Керзона» залишала Східну Галичину поза Польщею, тому її політичний статус ще не був остаточно окреслений. Це давало підстави галицьким українцям не визнавати польської влади і спрямовувати свої зусилля на переговори з урядами держав Антанти. Активно використовувалася кожна нагода, щоб довести їм можливість і необхідність створення самостійної та нейтральної Галицької Республіки.

Для підтримки дій екзильного уряду й активізації громадського руху на захист територій, що знаходились під окупацією Польщі й Румунії, діячі ЗУНР створили Західно-Українське Товариство Ліги Націй, конституювання якого відбулося на зборах 20 і 23 січня 1922 р. у Відні. До президії товариства ввійшли Роман Перфецький (президент), Ернест Брайтер, Осип Назарук, Ілля Семака, Кирило Трильовський, Олександр Марітчак (сек-

ретар), Йосафат Жан, Аїтал Вітошинський (скарбник), а членами його Головної ради стали Агенор Артимович, Осип Каранович, Іван Коссака, Олександр Кулачковський, Кость Левицький, Лев Левицький, Вільгельм Найман, Лев Петрушевич, заступниками членів – Дмитро Коропатнецький та Іван Німчук¹.

Тема наукової статті поки що не була безпосереднім об'єктом вивчення історико-правової науки. Метою нашої публікації є аналіз змісту Статуту Західно-Українське Товариство Ліги Націй, його ролі в дипломатичній діяльності емігрантського уряду ЗУНР щодо захисту права українців Галичини на вільне національно-державне самовизначення.

Актуальність досліджуваної проблематики полягає в тому, що вивчення та врахування історичного досвіду міжнародної діяльності українських дипломатичних служб, дотримання ними європейських стандартів у минулому дасть змогу знайти оптимальні шляхи вирішення безпекових проблем Української держави у наш час.

Для аналізу змісту й структури Статуту Західноукраїнського товариства Ліги Націй (далі – ЗУТЛН) використано німецькомовний примірник документа, який знаходиться в Центральному державному історичному архіві України у м. Львові (Фонд 382 «Романчук Юліан, політичний і громадський діяч, педагог, письменник, журналіст. 1842–1923 рр.». Автор статті переклав його українською мовою і використав як історичне джерело при написанні кандидатської дисертації.

Діяльність організованого у Відні Західноукраїнського товариства Ліги Націй, як зазначає В. Кушнір, була складовою частиною всієї дипломатичної активності емігрантського уряду ЗУНР². Статут товариства був розроблений Ю. Романчуком та Р. Перфецьким. Документ має невід'ємні інституційні елементи – договірну основу, постійний характер діяльності, внутрішньоорганізаційний механізм, а також додаткові елементи – цілі, права (та обов'язки), заснування відповідно до міжнародного права тощо. Складається Статут із 6 розділів та 28 параграфів. У першому розділі «Назва і місце знаходження Товариства» зазначається, що особи, які підписалися нижче, засновують Товариство з назвою: «Westukrainische Liga für Völkerbund».

Українською мовою: «Західноукраїнське Товариство Ліги Націй».

Англійською мовою: «Westukrainian Society of League of Nations».

Французькою мовою: «Association de l'Ukraine Occidentale pour la Society des Nations»³.

Відповідно до другого параграфу Статуту «місцем знаходження Товариства визначено до моменту припинення окупації західноукраїнських регіонів країни і відновлення на них врегульованих державно-правових відносин місто Відень. Після повернення на Батьківщину Головний комітет визначатиме місце знаходження Товариства»⁴.

Одним із найбільших за обсягом є другий розділ Статуту, в якому сформульовано мету та основні напрями діяльності ЗУТЛН. Зазначається, зокрема, що «Товариство» має опікуватися сприянням викладених у Основній угоді Ліги Націй положень та їх практичним втіленням у західноукраїнських краях і ними у тих українських областях, які на підставі Сен-Жерменських державних угод з причини їх належності до колишньої Австро-угорської монархії вже зараз становлять особливий об'єкт міжнародного права і діють під суверенітетом країн Антанти»⁵.

Звертається увага на те, що за умов виключення будь-якої чисто політичної участі ЗУТЛН займатиметься підтримкою Ліги націй у її намірах:

а) усунути несправедливість, панування сили і безправ'я у міжнародно-правових відносинах;

б) забезпечити всім націям відповідно до права на самовизначення народів вільний розвиток, а також з цією метою добиватися їх самостійності і, за можливості, широкої незалежності;

г) перетворити Лігу Націй у майбутньому на таку світову організацію, яка на підставі міжнародного права об'єднає всі нації світу і зробить Лігу Націй справжнім верховним арбітражним судом для вирішення всіх міжнародних правових претензій.

Крім цього, в Статуті вказується, що ЗУТЛН добиватиметься впливу на широкі кола суспільства, а також громадські організації в сенсі, щоб здійснилися свободолобні принципи та ті ідеї, які лежать в основі прагнень Ліги Націй⁶.

Четвертий параграф Статуту зобов'язував Членів ЗУТЛН проводити широку пропаганду в пресі й громадських колах ідеї утворення самостійної та нейтральної Галицької республіки; засновувати власні підорганізації (філії); проводити анкетні опити, збори Товариства і народні збори; відправляти меморандуми та інші відповідні звернення депутатів та делегацій Товариства до Міжнародної Унії товариств Ліги Націй та самої Ліги Націй, а також до державних установ і парламентів всіх держав світу; співпрацювати з іншими подібними товариствами; утворювати об'єднані спілки, союзи та інші об'єднання з тією ж метою: досягнення викладених у попередніх положеннях цілей; сприяти гуманітарним організаціям і закладам у країні та за кордоном⁷.

Як вказує Н. Литвин, новостворене товариство звернулося «до уряду Президента Української Національної Ради Д-ра Євгена Петрушевича з домаганням поширити дальшу рішучу боротьбу за державну незалежність усіх західноукраїнських земель в напрямі їх з'єднання у відновленій Західно-Українській Галицько-Володимирській Державі»⁸. Водночас зверталась увага «всіх держав і політичних чинників світу» на те, що головними передумовами стабілізації міжнародних відносин і забезпечення миру є якнайшвидше усунення насильства й поневолення та «всіх побудованих на них» окупацій чужонаціональних територій і якнайшвидша реалізація прав націй на самовизначення, їх власну державність і незалежність. Це стосувалося насамперед Східної Галичини, Волині, Холмщини і Підляшшя, північно-західної Буковини, які вже три

роки піддавалися безправ'ю «ворожих польських і румунських окупацій». Хвилювала ЗУТЛН й доля південно-західної української землі – Прикарпатської Русі, яка згідно з Сен-Жерменським договором «в дійсності» не отримала територіальної автономії⁹.

ЗУТЛН, як бачимо, створювалось для дотримання і розвитку засад, прийнятих основним договором Ліги Націй, які були спрямовані на формування національних відносин, підтримку діяльності Ліги Націй щодо усунення несправедливості, насильства поневолення народів та забезпечення всім народам, на основі права, самовизначення, вільного їх розвитку під «політичним і національним оглядом», піднесення культури, зміцнення взаємовідносин між націями.

Для досягнення зазначених цілей передбачалась відповідна організаційна структура. ЗУТЛН мало свою штаб-квартиру, членів і необхідну систему основних і допоміжних органів.

Членами ЗУТЛН були призначені Генеральними зборами почесні члени, а також:

- а) засновники, які внесли одноразовий, визначений Головним комітетом, мінімальний внесок;
- б) жертводавці, які зобов'язалися внести визначений Головним комітетом мінімальний річний внесок щонайменше за п'ять років;
- в) дійсні члени;
- г) надзвичайні члени;
- д) члени-кореспонденти.

Згідно з шостим параграфом Статуту дійсними членами могли бути:

1) Всі особи, належні до української нації та засновані ними юридичні особи, організації і 2) ті особи іншої національності на західноукраїнських землях, які належать до розташованих на цих землях спільнот, якби було так, що вони шляхом вибору громадянства набули іноземного громадянства.

У сьомому параграфі Статуту наголошується, що надзвичайними членами можуть бути іноземні громадяни та члени їх родин, які належать до вказаних у шостому параграфі національних меншин на українських землях, які з огляду на визначений у двадцять першому параграфі національний ключ не можуть бути прийняті як дійсні члени Товариства.

Почесним Президентом, почесним членом і членом-кореспондентом, зазначається у восьмому параграфі Статуту, може бути призначений будь-хто без огляду на державну належність і національність. Це ж стосується засновників і жертводавців¹⁰.

Для досягнення зазначених цілей ЗУТЛН та його члени використовували загально визнані принципи і норми міжнародного права. На це зверталась, зокрема, увага в «Комунікаті про утворення західноукраїнського Товариства Ліги Націй» від 28 січня 1922 р., в якому наголошувалось, що до керівництва товариства увійшли не лише українці, але й «поляки й жида, що стоять на становищі державної незалежності західноукраїнських земель». Водночас було «застережено ще дальші місця для інших національних меншостей і членів українських партій, які ще не заступлені в товаристві»¹¹.

Значну увагу в Статуті приділено правилам прийому до ЗУТЛН. Так, у дев'ятому параграфі зазначається, що «дійсні члени, за винятком юридичних осіб, надзвичайні члени і члени-кореспонденти, а також засновники і жертводавці приймаються до Товариства Президентом Товариства по рекомендації трьох членів Товариства. Не прийняті особи мають право оскаржувати таке рішення у Головному комітеті, який приймає остаточне рішення. Прийняття юридичних осіб та організацій до Товариства здійснюється Головним комітетом; у випадку неприйняття юридичні особи мають право оскарження, зверненого до Генеральних зборів. Обрання почесних членів і почесного Президента застерігається за Генеральними зборами»¹².

Права членів товариства виписано в десятому параграфі Статуту, де підкреслюється, що «їх права здійснюються фізичними особами особисто, а філіями Товариства і іншими юридичними особами через представника. Спілки і організації обирають на кожні 500 (п'ятсот) членів одного представника. Від об'єднань та організацій обирається один представник на кожні 500 (п'ятсот) членів. На перші 500 (п'ятсот) членів філій, а також на кожні наступні є право обрати свого представника. Юридичні особи, які налічують понад три тисячі членів, делегують два представники»¹³.

Про членські внески, суперечки, які виникають у межах діяльності, виключення членів товариства йдеться в 11, 12, 13 параграфах Статуту.

Головними органами Товариства були: Генеральні збори, Головний комітет та Президент Товариства. До компетенції щорічних Генеральних зборів належали:

- а) визначення кількості членів Головного комітету у межах, визначених §§ 18, 19 і 20 статуту;
- б) обрання Президії Товариства і Головного комітету, а саме: Президента, трьох віце-президентів, генерального секретаря, другого секретаря Товариства, членів Головного комітету і їх представників (§§ 19 і 20), а також обрання Контрольної комісії, яка складатиметься із трьох членів;
- в) призначення почесних членів та почесного президента, а також виключення членів із Товариства;
- г) визначення основ діяльності Товариства;
- д) прийняття рішення щодо зміни статуту, про вступ Товариства до будь-яких інших товариств і об'єднань з аналогічною організацією, а також прийняття рішень про розпуск Товариства;
- ж) прийняття рішення у всіх інших справах, які поставлені на порядок денний чи Головним комітетом, чи чвертю наявних членів Товариства під час зборів¹⁴.

Як зазначається в шістнадцятому параграфі Статуту, Генеральні збори були найвищим органом ЗУТЛН і приймали рішення у всіх справах, що стосувались платформи або мети товариства. Вони скликалися

щонайменше один раз на рік у грудні місяці – щорічні збори, в той час як надзвичайні Генеральні збори скликалися в міру необхідності. На вимогу однієї п'ятої частини всіх членів Головний комітет повинен був упродовж двох тижнів скликати надзвичайні Генеральні збори. Якщо цей термін спливав безрезультатно, то ініціатори відповідно до Статуту мали право самостійно скликати такі збори.

Сімнадцятий параграф Статуту вказує, що участь у Генеральних зборах ЗУТЛН мали право брати дійсні члени та почесний президент, наділені правом голосу. Для чинності рішення Генеральних зборів необхідно було, щоб належним чином проходило скликання Генеральних зборів шляхом опублікування у пресі або повідомлення через рекомендовані листи за чотирнадцять днів до цього, а участь у зборах узяла щонайменше одна третина дійсних членів. За відсутності приписаного кворуму на підставі рішення Президента Товариства Генеральні збори могли відбутися упродовж наступних 10 (десяти) днів у визначений календарний день із збереженням встановленого порядку денного; рішення таких зборів були чинні без огляду на кількість присутніх. Така постанова повинна бути вказана у оголошенні про скликання Генеральних зборів. Рішення приймалися простою більшістю голосів. Тільки у випадках, обумовлених § 15 (підпункт е), була необхідна присутність половини членів товариства, а рішення приймалися двома третіми голосів; такі обставини мали бути поставлені у порядок денний і вказані у оголошенні про скликання зборів¹⁵.

Достатньо широко виписані повноваження Головного комітету і Президії Товариства. У параграфі вісімнадцятому зазначається, що Головний комітет був виконавчим органом ЗУТЛН і органом зовнішнього представництва в особі Президента або його заступників та Генерального секретаря. Головний комітет збирався щонайменше один раз на три місяці і був уповноважений в рамках виконання своєї діяльності вибирати делегатів та представників, створювати національні секції та краєві секції, культурні й господарські відділи, а також комітети, підкомітети та інші підлеглі їй органи. Головний комітет визначав з кола членів Товариства, делегованих до міжнародної спілки Ліги Націй, а також у комісію спілки об'єднаної Ліги Націй на українських землях, якщо така корпорація буде заснована. Крім цього, Головний комітет мав право тимчасово або на тривалий час делегувати до Президії Товариства для забезпечення особливих робіт членів комітету або комісії чи службовців Товариства і членів Товариства, які могли брати участь у роботі Президії із дорадчим голосом¹⁶.

У дев'ятнадцятому параграфі Статуту міститься уточнення, що Головний комітет складався із Президії Товариства *in corpore* та з десяти (до п'ятнадцяти) членів комітету, а також із 4–6 заступників членів комітету, які представляли членів комітету у випадку короткочасної або тривалої завади (*для їх присутності*)¹⁷.

Відповідно до двадцятого параграфу Статуту Президія Товариства складалась із Президента Товариства, трьох Віце-президентів, Генерального секретаря і другого секретаря Товариства. На випадок тривалих перешкод у одного або декількох членів Президії Товариства, що заважають їм брати участь у роботі Президії або у випадку їх виключення із Президії Товариства, Головний комітет мав право упродовж одного фінансового року делегувати зі свого середовища на час до скликання чергових Генеральних зборів на їх місце придатних осіб до Президії Товариства¹⁸.

Головний комітет, наголошується в двадцять першому параграфі Статуту, за відповідних обставин повинен був у міру можливості обиратися таким чином, щоб у ньому були представлені всі українські землі. Нації повинні бути представлені у Головному комітеті пропорційно кількості членів Товариства даної нації, проте не більше, ніж частка населення цієї нації. У випадку перешкоди для одного члена Головного комітету, який представляв певну область західноукраїнських земель, він замінювався іншим членом комітету даної області або його заступником¹⁹.

Президія Товариства здійснювала його зовнішню репрезентацію і керівництво діями відповідно до принципів і вказівок Генеральних зборів та Головного комітету. Президія також визначала порядок денний засідань Головного комітету і скликала їх «шляхом порозуміння» при встановленні порядку денного. Кожен член комітету був уповноважений не пізніше як за два дні до засідання вносити свої пропозиції через секретаря Товариства до порядку денного засідання комітету²⁰.

Про легітимність ухвал ЗУТЛН йдеться у двадцять третьому параграфі Статуту, де, зокрема, зазначається, що для чинності рішення Головного комітету була необхідна присутність щонайменше 9 (дев'яти) зібраних у місці знаходження Товариства членів Головного комітету і проста більшість голосів. Для чинності рішень Президії Товариства необхідна присутність половини членів і проста більшість голосів. При однаковій кількості голосів голос Головуючого рахувався як два голоси²¹.

Для всебічної та ефективної діяльності ЗУТЛН передбачалось створення філій товариства, які вступали в свої права згідно з двадцять четвертим параграфом Статуту, після їх офіційного прийняття Головним комітетом. А в двадцять п'ятому параграфі Статуту вказується, що вони мали право діяти спільно у досягненні мети Товариства за допомогою своїх органів відповідно до статуту Товариства, його платформи, а також рішень Головного комітету. До поля діяльності філій належали такі справи, які не застережені для Генеральних зборів Товариства, Головного комітету та їх органів (§§ 15 і 18)²².

Загальна характеристика органів філій ЗУТЛН подається в двадцять шостому параграфі Статуту²³.

У випадку добровільного розпуску Товариства питання стосовно його майна, згідно з двадцять сьомим параграфом Статуту, приймали останні Генеральні збори. Якщо щодо цього рішення не було прийнято або у випадку розпуску Товариства державними органами, майно Товариства переходить до Наукового товариства ім. Шевченка у Львові із зобов'язанням використовувати його для цілей, які ставило розпущене Товариство, і передачі подібним товариствам, які, можливо, будуть знову створені²⁴.

У Перехідних положеннях Статуту звертається увага на те, що першими членами Товариства були засновники, що поставили підписи під даним Статутом, які разом утворювали перші Генеральні збори Товариства і обирали його перший Головний комітет та Президію Товариства²⁵.

Отже, установчий документ ЗУТЛН мав інституціональну будову – штаб-квартиру, відповідну організаційну структуру, постійні та допоміжні органи. Це – свідчення того, що екзильний уряд Є. Петрушевича прагнув надати ЗУТЛН статус постійної міжнародної організації, створеної для врегулювання усіх питань, пов'язаних із захистом національних інтересів галицьких українців. Завдяки зусиллям ЗУТЛН «східногалицьке питання» неодноразово дискутувалося на засіданнях Великої ради і Політичного комітету Генеральної Асамблеї Ліги Націй. Зокрема, 21 лютого 1921 р. питання про право галицьких українців на національно-державне самовизначення виносилося на обговорення Ліги Націй, за результатами якого було прийнято постанову, яка підтвердила, що Польща не має суверенних прав на Галичину. А 23 лютого цього ж року Ліга Націй прийняла резолюцію, в якій стверджувалося, що Східна Галичина перебуває під мілітарною (військовою) окупацією Польщі, а не її суверенітетом. Навесні 1922 р. питання про статус Східної Галичини було внесено до порядку денного роботи Генуезької конференції, однак не обговорювалось через блокування представниками Франції та Польщі. Попри те в червні 1922 р. у Празі ЗУТЛН було прийнято до Міжнародної унії товариств Ліги Націй, і Східна Галичина визнана як окремих суб'єкт міжнародного права. Це була велика перемога ЗУТЛН на міжнародній арені, яка дала галицьким українцям надію на подальший захист національних інтересів.

¹ Литвин Н. Віденський період уряду ЗУНР. – Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. 18/2009. – С. 269.

² Кушнір В. В. Ліга Націй та українське питання. 1919–1934 рр. – Автореф. дис. ... канд. іст. наук: Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2000.

³ Статут «Західноукраїнського Товариства Ліги Націй». – ЦДАЛ України, ф. 382: Романчук Юліан, політичний і громадський діяч, педагог, письменник, журналіст. 1842–1923 рр. Оп. 1, Спр. 9. – С. 1.

⁴ Там само.

⁵ Там само.

⁶ Там само.

⁷ Там само.

⁸ Литвин Н. Віденський період уряду ЗУНР. – Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. 18/2009. – С. 270.

⁹ Український прапор // 1922. – 28 січня.

¹⁰ Статут «Західноукраїнського Товариства Ліги Націй». – ЦДАЛ України, ф. 382: Романчук Юліан, політичний і громадський діяч, педагог, письменник, журналіст. 1842–1923 рр. Оп. 1, Спр. 9. – С. 2.

¹¹ Український прапор // 1922. – 28 січня.

¹² Статут «Західноукраїнського Товариства Ліги Націй». – ЦДАЛ України, ф. 382: Романчук Юліан, політичний і громадський діяч, педагог, письменник, журналіст. 1842–1923 рр. Оп. 1, Спр. 9.

¹³ Там само. – С. 3.

¹⁴ Там само.

¹⁵ Там само.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Там само.

¹⁸ Там само.

¹⁹ Там само.

²⁰ Там само.

²¹ Там само.

²² Там само.

²³ Там само. – С. 4.

²⁴ Там само.

²⁵ Там само.

Резюме

Мельник А. І. Статут «Західноукраїнського товариства Ліги Націй» Ю. Романчука, Р. Перфецького як відображення дипломатичної активності емігрантського уряду ЗУНР щодо захисту права українців Галичини на вільне національно-державне самовизначення.

У статті досліджується структура та зміст Статуту «Західноукраїнського товариства Ліги Націй», створеного діячами ЗУНР для підтримки дій екзильного уряду й активізації громадського руху на захист територій, що знаходились під окупацією Польщі та Румунії. Установчий документ ЗУТЛН мав інституціональну будову – штаб-квартиру, відповідну організаційну структуру, постійні та допоміжні органи. Це – свідчення того, що екзильний уряд Є. Петрушевича прагнув надати ЗУТЛН статус постійної міжнародної організації, створеної для врегулювання усіх питань, пов'язаних із захистом національних інтересів галицьких українців, після поразки визвольних змагань.

Ключові слова: Статут, товариство, штаб-квартира, Ліга Націй, національні відносини, самовизначення, суверенітет, окупація, міжнародне право.

Резюме

Мельник А. И. Устав «Западноукраинского общества Лиги Наций» Ю. Романчука, Р. Перфецкого как отражение дипломатической активности эмигрантского правительства по защите права украинцев Галичины на свободное национально-государственное самоопределение.

В статье исследуется структура и содержание Устава «Западноукраинского общества Лиги Наций», созданного деятелями ЗУНР для поддержки усилий эмигрантского правительства и активизации общественного движения для защиты территорий, находящихся под оккупацией Польши и Румынии. Учредительный документ ЗУТЛН имел институциональное строение – штаб-квартиру, соответствующую организационную структуру, постоянные и вспомогательные органы. Это – свидетельство того, что эмигрантское правительство Е. Петрушевича стремилось предоставить ЗУТЛН статус постоянной международной организации, созданной для урегулирования всех вопросов, связанных с защитой национальных интересов галицких украинцев, после поражения освободительной борьбы.

Ключевые слова: Устав, общество, штаб-квартира, Лига Наций, национальные отношения, самоопределение, суверенитет, оккупация, международное право.

Summary

Melnyk A. “The Regulations of the Western ukrainian society of the League of Nations” by Y. Romanchuk and R. Perfetskiy as the reflection of diplomatic activity of the exile government of ZUNR to protect the right for freedom of Ukrainian Galicia nation- determination.

The article examines the structure and the content of the “Regulations of the Western ukrainian society of the League of Nations” – ZUTLN, created by ZUNR figures to support the actions of exile government and the activation of social movement for defense of the territories that were occupied by Poland and Romania. ZUTLN activity was the part of diplomatic activity of ZUNR immigrant government. The ZUTLN founding document was developed by Y. Romanchuk and R. Perfetskiy. It consists of 6 chapters and 28 sections, has an institutional structure – the headquarter, appropriate organizational structure, permanent and subsidiary apparatus. This is the evidence that the exile government of E. Petrushevych sought to give ZUTLN the status of permanent international organization, established to resolve all issues related to protection of national interests Ukrainian Galicians, after the defeat of the struggle for liberation .

Key words: The Regulations, society, headquarter, League of Nations, national relations, self-determination , sovereignty, occupation , international law .

Отримано 8.04.2014

УДК 348.02

О. П. МЕЛЬНИЧУК

Олег Петрович Мельничук, аспірант Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат богослов'я, протоієрей

**ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРИНЦИПІВ
ВІДНОСИН ЦЕРКВИ ТА ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ: ПРОПОЗИЦІЇ**

Взаємовідносини церкви та держави, з урахуванням постійних змін, які відбуваються, зокрема, у законодавчому полі, а також на етапі розвитку правничої думки в Україні, завжди є актуальними для суспільства, оскільки безпосередньо стосуються питання повного та ефективного гарантування прав людини і серед них – свободи віросповідання. Головним законодавчим актом, який гарантує свободу віросповідання, є Конституція України. Утім, сьогодні назріли фундаментальні законодавчі зміни саме в питанні конституційних відносин церкви та держави.

У дослідженні важливим є визначення та аналіз конституційно-правових принципів таких відносин, оскільки внесення змін та доповнень до основного законодавчого акта і, як результат, впровадження принципово нової моделі взаємовідносин церкви та держави в Україні на основі співпраці дозволить гарантувати фундаментальні права та свободи людини та громадянина.

Інтереси церкви та держави співіснують і перетинаються майже в усіх сферах суспільного життя. Церква не може бути поза процесами що відбуваються у політичних системах демократичного суспільства. Насамперед, в Україні це підтверджується тим, що лише в компетенції Верховної Ради України закріпити фундаментальні права людини та громадянина в цій сфері: свободу совісті та свободу віросповідання.

Крім того, релігійна діяльність є одним із чинників, що своїм впливом на державно-правову дійсність визначають самотність та особливість правової системи країни, громадяни якої сповідують ту чи іншу релігію. Водночас взаємовідносини держави та церкви безпосередньо залежать від рівня забезпечення свободи релігії в суспільстві.